

ГОЛОВНІ КРИТЕРІЇ І ФУНКЦІЇ САМОРОЗУМІННЯ

обстановка досить спокійна, провідні університети Західної Європи активно співпрацюють з університетами Албанії з метою створення кращих умов для навчання, програм, стипендій для обдарованих студентів.

Отже, на початку XXI століття у Республіці Албанія, не зважаючи на невисокий рівень економічного розвитку країни, спостерігається тенденція до зростання якісного рівня освіти, що зумовлює певні успіхи і в культурному розвитку цієї країни.

Висновки. Отже, вивчення досвіду та розвитку вищих педагогічних навчальних закладів в Албанії як країні Чорноморського регіону, їх діяльність у різноманітних умовах (національного гніту, революційних перетворень, адміністративно – командної системи управління, державної незалежності) має особливе значення для виявлення особливостей сучасної вищої педагогічної освіти в країнах Чорноморського регіону, що дозволить визначити шляхи

гармонійної модернізації системи вищої педагогічної освіти в Україні.

1. Глузман А.В. *Професійно-педагогічна підготовка студентів університета: теорія і опыт исследования: [монографія / А.В. Глузман]. – К.: Поисково-изд.-е агентство, 1998. – 252 с.*

2. Кемінь В.П. *Українське шкільництво у країнах Центральної, Східної та Південно-Східної Європи (1918 – 1996 рр.): дис. ... доктора пед. наук: 13.00.01 / Кемінь Володимир Петрович. – К., 1997. – 361 с.*

3. Кристопчук Т.Є. *Тенденції розвитку педагогічної освіти в країнах Європейського Союзу: дис. д-ра пед. наук: 13.00.04 / Кристопчук Тетяна Євгенівна. – Київ., 2014. – 559 с.*

4. Сапожников С.В. *Тенденції розвитку вищої педагогічної освіти в країнах Чорноморського регіону: дис. д-ра пед. наук: 13.00.04 / Сапожников Станіслав Володимирович. – Ялта, 2014. – 630 с.*

5. *Страны мира. Современный справочник. – М.: ООО “Дом Славянской книги”, 2007. – 607 с.*

Стаття надійшла до редакції 04.10.2015

УДК 159.923.2

Соломія Ілляш, кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики початкової освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ГОЛОВНІ КРИТЕРІЇ І ФУНКЦІЇ САМОРОЗУМІННЯ

На основі теоретичного аналізу виокремлено та детально розглянуто головні показники розуміння людиною себе і оточуючих людей та функції саморозуміння. Обґрунтовано авторський підхід до сутності саморозуміння.

Ключові слова: саморозуміння, самосвідомість, емпатія, тезаурус, концептосфери, “Я-концепція”.

Рис. 1. Літ. 14.

Соломія Ілляш, кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики начального образования Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко

ГЛАВНЫЕ КРИТЕРИИ И ФУНКЦИИ САМОПОНИМАНИЯ

На основе теоретического анализа выделены и подробно рассмотрены основные показатели понимания человеком себя и окружающих людей и функции самопонимания. Обоснованно авторский подход к сущности самопонимания.

Ключевые слова: самопонимание, самосознание, эмпатия, тезаурус, концептосферы, “Я-концепция”.

Solomiya Iliash, Ph.D. (Psychology), Docent of Pedagogy and Methods of Primary Education Department Drohobych State Pedagogical University by I. Franko

MAIN CRITERIA AND FUNCTIONS OF SELF-UNDERSTANDING

Based on the theoretical analysis singled out and discussed in detail the main characteristics of human understanding oneself and the people around them and features self-understanding. Grounded approach to the essence of the author's self-understanding.

Keywords: self-understanding, self-awareness, empathy, thesaurus, conceptual, “self-concept”.

Постановка проблеми. У психології відомо, що вся різноманітність особистості знаходить своє відображення і акумулюється в продуктах самосвідомості. Однією з головних складових самосвідомості є саморозуміння, адже здатність

розуміти себе – це соціально розвинена здатність, яка в ситуації вибору може приймати рішення самостійно і нести за нього особисту відповідальність, зберігаючи при цьому позитивне ставлення до себе. Вивчення саморозуміння дозволить точніше відповісти на запитання про те, яким чином відбувається утворення у молодих людей уявлень про себе, як змінюється динаміка їхнього розвитку, в чому полягає проблема різноманітності “Я”, що приводить до їх узгодженості і як це знаходить відображення в поведінці, активності молодих людей. Дослідження саморозуміння дозволяє не тільки відповісти на ці запитання, але й визначити умови, які впливають на розвиток саморозуміння, знайти засоби та способи, що сприяють його формуванню.

Метою статті є дослідження критеріїв та функцій саморозуміння, без чого неможливо адекватно дослідити розвиток професійного саморозуміння.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблема взаємозв'язку розуміння і емпатії досить широко висвітлена в працях К. Роджерса, який увів поняття “емпатійне розуміння” [13]. Це розуміння є умовою дієвості психотерапії.

Вивченню типів психологічного захисту присвячені численні дослідження [4; 5]. У нашому випадку розуміння людиною самої себе не відкидає психологічного захисту, а сприяє адекватному їх використанню.

Під відповідальною поведінкою ми будемо розуміти таку поведінку, при якій відбувається добровільне прийняття людиною соціально цінних обов'язків і якісне їх виконання. К. Муздибаєв відзначав, що відповідальність, насамперед, є якість, що характеризує соціальну типовість особистості [10]. Тому він виокремлював відповідальність, маючи на увазі схильність особистості дотримуватися у своїй поведінці загальноприйнятих в даному суспільстві соціальних норм, виконувати рольові обов'язки та її готовність дати звіт за свої дії. Як відзначав В. Піскунов [11], відмітною рисою відповідальної поведінки є розуміння особистістю наслідків своїх вчинків, готовність відповідати за них і вміння враховувати свої можливості при прийнятті обов'язків, що і визначається як “психостазис” [3].

А. Брудний припустив, що “умовою ефективною регуляції діяльності слугує психостазис, або певна відповідність між 1) усвідомленням і реалізацією можливостей діяльності 2) усвідомленням конкретних результатів діяльності та її наслідків для індивіда і групи, до якої він належить. Тим самим мова йде про симетрію між реалізацією

можливостей і відповідальністю: симетрія встановлюється за допомогою розуміння” [3, 101].

Узгодженість людиною зовнішніх і внутрішніх джерел інформації про себе можлива, коли в цій узгодженості беруть участь “прийняття” себе, визнання іншими і наявність у нього компенсаторних механізмів, які закладаються іншими людьми. Узгодженість людиною зовнішніх і внутрішніх джерел інформації про себе дозволяє збалансувати оцінні і самооцінні судження і підвищити рівень довіри до себе та інших людей.

У психології відомі праці, присвячені вивченню проблеми узгодженості оцінки і самооцінки [1; 14]. Нас більшою мірою цікавить проблема узгодженості зовнішнього і внутрішнього тезаурусу як змістовно-структурної складової “Я-концепції”. Зовнішній тезаурус – це те, що створено і прийнято у соціальному середовищі. Внутрішній тезаурус створений самою людиною в процесі свого розвитку і має для неї певну цінність. Зовнішній і внутрішній тезауруси є носіями інформації людини про себе, про світ, про інших людей тощо. Виходячи з наших міркувань, внутрішній тезаурус є системою зосередження концептосфер і концептів. Концептосфери – це те, що прийнято в соціумі і має спільне соціальне розуміння, закріплене в словарних значеннях.

У процесі соціалізації, коли починає активізуватися індивідуалізація, особистість наділяє концептосфери новим змістом, що відображається в концептах. Концепти несуть інформацію не тільки про те, як людина осмислює концептосфери, але й про те, як людина їх переживає, тобто ми можемо вести мову про те, що в процесі соціалізації відбувається постійне узгодження на когнітивному і емоційному рівнях продуктів самосвідомості і реальної дійсності. Особистість постійно “налаштовується” на внутрішню роботу за цим узгодженням. Але ця робота найбільш виражена і актуальна для самої особистості тільки у тому випадку, якщо “єдиний потік-процес” соціалізації пронизаний асинхронністю, асиметричністю процесів соціалізації та індивідуалізації. У момент їх симетричності самопізнання як процес не спостерігається, оскільки досягнута зрозумілість себе. Це дозволяє людині докорінно змінювати свою поведінку (наприклад, у кризові періоди) або зберігати поведінку стабільною всередині вікового періоду.

У процесі розуміння відбувається нове народження думки [8]. Воно не співпадає з організацією елементів змісту. М. Мамардашвілі вважав, що людина “розуміє що-небудь неминучим, а не вибірково, адже нас

приводить в стан або рух якийсь вузол, який зав'язується в самому нашому існуванні в потоці життя” [8, 30]. Ми вважаємо, що таким вузлом і виступає соціалізація.

Інформація, яка закладається в концепті, має дві сторони, дві протилежності однієї шкали. Наприклад, “принциповий – безпринципний”. Дві крайні протилежності особистісної шкали закладаються у зовнішньому тезаурусі, який формується в соціумі, а у внутрішньому – вони мають іншу міру виразності даної якості, і частіше за все інше осмислення (значення) Осмислення дозволяє людині встановити особисту дистанцію між цими полюсами. Звідси випливає, що міра виразності визначається не однією точкою на цій шкалі, а є певним інтервалом, що визначає “люфт”, який дозволяє людині бути більш варіативною.

Цікава думка є у М. Мамардашвілі, який стверджував, що людина, іноді говорячи про одне, думає і розуміє зовсім інше. Але до такого розуміння необхідно ще дійти, а цьому заважає дзеркальне відображення [8, 52].

А) принципівість ----- безпринципність
 зовнішній тезаурус
 Б) принципівість ----- безпринципність
 внутрішній тезаурус

Рис. 1.

На рис. 1 видно, що шкала А визначена нормативно-ціннісним значенням, закладеним у концептосфері “принциповість” у зовнішньому тезаурусі. У внутрішньому тезаурусі міра виразності цієї якості змінюється, що видно зі шкали Б. Дистанція між полюсами шкал А і Б різна. Якщо ці дистанції не узгоджені, тобто спостерігається великий розрив або, навпаки, відзначається злиття, хоча б в наближеному вигляді, то шкала із внутрішнього тезаурусу більш підлягає змінам і нестабільна. У нашому випадку, якщо між “принциповістю” і “безпринципністю” коротка дистанція, то між ними “один крок”. Це виникає тоді, коли відсутнє чітке, глибоке розуміння особистісної якості – “принциповості”.

Виклад основного матеріалу. Таким чином, саморозуміння, поряд з функціями осягнення смислу свого існування, самоконтролю і саморегуляції виконує функції формування і оцінки тезаурусу особистості. Саморозуміння організовує систему понять – концептосфер, за допомогою яких здійснюється перехід смислів у поведінку особистості.

Концептосфери утворюють внутрішній тезаурус, який визначає зміст “Я-концепції”. Тезаурус – це свого роду суб’єктивна картина

світу і місце свого “Я” в цій картині світу. Суб’єктивне уявлення про навколишній світ створює внутрішній світ через уявлення про себе в цьому світі. Це шлях самореалізації, але він лежить через саморозуміння.

Тезаурус і складає зміст “Я-концепції”, що у нашому випадку представлено численністю концептосфер, які взаємодіють одна з одною, утворюючи таким чином систему. Це ставить перед дослідником необхідність не тільки виокремлення певних характеристик (концептосфер) “Я-концепції”, але й смислу, яким наділяє суб’єкт ці особливості, що знаходить відображення в концепті як індивідуальному утворенні. На утворення концептосфер впливає індивідуальний і особистісний розвиток особистості, що здійснюється через соціалізацію. Таким чином, саморозуміння можна розглядати як рух від розуміння себе до розуміння навколишнього світу, і назад.

Цікаво, що на поведінку молодої людини впливає сукупність саморозуміння і відношення. Система концептосфер і концептів відображає єдність процесів соціалізації та індивідуалізації, які впливають на становлення і розвиток особистості. Процес соціалізації конструює у внутрішньому тезаурусі концептосфери. Чим успішніше здійснюється соціалізація, тим більші і різноманітніші концептосфери, які будуть відображати те, що вже сформувалося, відбулося в особистості, і те, що тільки починає виявлятися на даному етапі онтогенезу. Процес індивідуалізації закладає основи для появи концептів. Чим більше концептів, чим різноманітніший їхній зміст, тим легше особистості виявити себе такою, якою вона є насправді.

Організація і формування тезаурусу відбувається шляхом взаємодії з іншими людьми, коли в ході спільної діяльності, спілкування молода людина набуває “значення” як систему цінностей. Знання формуються частіше за все через оцінки і думки інших людей. Як відзначав О. Леонтьєв, якщо значення приймаються особистістю, вони набувають особистісного значення або смислу [6]. Але не у всіх людей здійснюється осмислення внутрішньої будови тезаурусу як власного надбання, багато хто вважає, що це закладено ззовні, що не залежить від оцінок і думок інших людей, і різне осмислення тезаурусу по-різному впливає на поведінку. Це може виявлятися на рівні інтернальності і екстернальності. Зміна тезаурусу, що часто відбувається в кризових

ситуаціях (смерть близької людини, розлучення), що може змінити і рівень контролю.

Зміст тезаурусу створює неперервність процесу саморозуміння, тобто те, що закладено раніше, складає основу, на яку накладаються нові поняття про себе. Але бувають моменти, коли відзначається відмова від минулих накопичених понять про себе, що часто відзначається в підлітковому та юнацькому віці, коли за короткий термін спостерігається переструктурування і повна зміна уявлень про себе. Особливо це "руйнування" проглядається в перехідні періоди. Така змінність характерна для особистостей, в яких виникають проблеми цілісного уявлення про себе. Це може бути результатом слабкої диференційованості понять про себе, що перешкоджає їх узгодженості.

На наш погляд, саморозуміння систематизує, ієрархізує уявлення про себе і викликані ними переживання. Можна виокремити такі якості саморозуміння – глибина, чіткість і гнучкість. Глибина – це осмисленість себе у всій схемі "Я", чіткість – уявлення про себе, яке складається в певну систему внутрішнього "Я", тобто є системною характеристикою "Я".

Чіткість розуміння себе визначає строгу диференціацію компонентів "Я", коли зміни одного з них не так сильно впливають на інший. Глибина визначає ієрархію ціннісно-орієнтованих шкал, що складає внутрішню системність, а останнє є характеристикою чіткості. Системність визначає зв'язність, але не зчепленість, що не руйнує всього ланцюга ціннісно-орієнтованих шкал при критиці однієї з них. Глибина і чіткість розуміння себе можливі тільки при децентрації особистості, при внутрішньому діалозі. Глибина і чіткість приводять до ясності внутрішніх пріоритетів.

Поверховість, нечіткість саморозуміння призводить до центрування особистості. Поверховість визначає беззахисність людини перед зовнішніми силами, що сприяє зверненню до психологічних захистів, які не вирішують проблему, а тільки уявляють її. При поверховому саморозумінні висвітлюються тільки очевидні ціннісно-орієнтаційні шкали, які мають зчепленість і підлягають ситуативності. Зміна ситуації призводить до глобальної критики ціннісно-орієнтовану шкалу, що утруднює саморегулятивну діяльність суб'єкта. Як відзначає Е. Соколова, при низькій структурованості і слабкості меж "Я" підвищується віктимність "Я", тобто "Я" стає жертвою чужого вторгнення [14].

Поряд з переліченими функціями саморозуміння виконує ще одну найбільш

значущу функцію – функцію самоконтролю і саморегуляції.

Отже, ми впритул підійшли до питання саморегулювання поведінки, що є завершальною ланкою процесу самосвідомості. Саморегулювання поведінки – це така форма регуляції поведінки, яка припускає момент включеності до неї результатів самопізнання і емоційно-ціннісного ставлення до себе. Ця включеність актуалізована на всіх етапах здійснення поведінкового акту, починаючи з його мотивуючих компонентів і закінчуючи власною оцінкою досягнутих результатів поведінки, яка пов'язана з переживаннями задоволення і незадоволення і є підкріпленням чи запереченням вихідних основ того змісту самосвідомості, який включений в даний поведінковий акт. У свою чергу, саморегуляція передбачає активізацію особистості на самозміни і самокорекцію самосвідомості, що знову включає процеси самопізнання і емоційно-ціннісного відношення до себе [2]. Таким чином, саморегуляція має зміст і результат, що дозволяє розглядати її як процес.

На відміну від саморегуляції діяльності, яка полягає в довільному регулюванні суб'єктом всього, що пов'язано з організацією і здійсненням діяльності, процес особистісної саморегуляції Б. Ломов називає "самодетермінацією" [7]. Тим самим він відзначав вищій регуляції і вищій рівень причинних залежностей, які визначають поведінку людини. Самодетермінація не зводиться ним до довільної регуляції своєї поведінки. На певному етапі онтогенезу особистість починає свідомо організовувати своє життя і тим самим визначати свій власний розвиток. Це дозволяє особистості відчувати потребу в розумінні самої себе.

Досить високий рівень розвитку саморегулювання поведінки, який об'єктивно виражається в тонкості, диференційованості і адекватності всіх усвідомлених поведінкових реакцій, вчинків, у вербальних виявах тощо, дає підстави припускати наявність досить зрілого стану розвитку самосвідомості загалом. Це підтверджується основними характеристиками форм саморегуляції.

У саморегулюванні, як і в самопізнанні, виокремлюють дві системи дій: "Я та інші", "Я і Я". У системі "Я та інші" саморегулювання спрямоване на можливо більшу адекватність людини до інших людей. У процесі саморегулювання неперервно здійснюється самоконтроль дій, вчинків. Самоконтроль спирається на відповідну оцінку зовнішніх проявів цих контрольованих дій, їх внутрішню мотивацію і суспільну оцінку досягнутої міри ефективності дій, їхню соціальну цінність.

У системі “Я і Я” припускається специфічний вид взаємодії особистості з самою собою. Основна форма цього саморегулювання виражається в свідомій роботі особистості над собою, коли ставиться мета що-небудь змінити (розвинути, удосконалити, усунути тощо) в собі і здійснити послідовну і планомірну діяльність заради цієї мети, особливо при помірній розбіжності таких аспектів системи, як “Я-реальне” і “Я-ідеальне” [12].

Виходячи з вищенаведеного аналізу саморегуляції, можна припустити, що саморегуляція визначає три складові: знання, емоційну сферу, поведінку. Ці складові і утворюють поведінкову дугу, яка функціонує тільки в кільці, чому сприяє наявність зворотного зв'язку. Зворотній зв'язок зумовлений вимогами оточуючих людей щодо вчинку. Цей зворотний зв'язок і створює передумови для закріплення певних поведінкових форм.

Отже, ми розглянули останній компонент самосвідомості – саморегуляцію поведінки. Звичайно, саморегулювання виступає в глибокій внутрішній єдності з самопізнанням та емоційно-ціннісним відношенням до себе. Взаємодія внутрішніх процесів самопізнання описується так: процес самопізнання, багатоступінчатий і складний за своєю структурою, пов'язаний з різноманітними переживаннями, які узагальнюються в емоційно-ціннісне відношення особистості до себе. Узагальнені результати пізнання себе, емоційно-ціннісного відношення до себе закріплюються у відповідній самооцінці, яка включається до саморегуляції поведінки особистості як одного з визначальних моментів.

На думку Ю. Миславського, різні образи “Я” інтерферують з такими поняттями психології особистості, як мета самореалізації (“динамічне Я” або при зовнішньому цілепокладанні “фантастичне Я”); рівень домагань (“майбутнє або можливе Я”, “ідеалізоване Я”). Виходячи з цього, можна говорити про те, що функціональну визначеність вони змінюють тільки через свої взаємостосунки зі структурними компонентами особистості. І тільки “справжнє Я” несе на собі змістовну специфіку образу “Я”, яка не змішується з функціями інших структурних компонентів особистості. Дослідник вслід за І. Коном розрізняє терміни “справжнє Я” і “реальне Я”. “Реальне Я” припускає деяку відповідність образу відображуваного, що не завжди має місце, тому доцільніше визначити його терміном “справжнє Я” [9].

Таким чином, в реальній життєдіяльності особистості самосвідомість виявляється в

нерозривній єдності своїх окремих внутрішніх процесів: самопізнання, емоційно-ціннісного самоставлення, саморегулювання поведінки, в самих різних формах взаємодії людей у суспільстві.

Поняття “Я”, з одного боку, припускає внутрішню єдність, тотожність, а з іншого – кожен індивід фактично має множину “образів Я”.

Висновки. Таким чином, накопичено досить великий матеріал про структуру самосвідомості, виокремлені рівні розвитку і визначені її критерії. Широко представлені розробки про когнітивні, емоційні, поведінкові компоненти самосвідомості, які можуть також розглядатися як рівні самосвідомості. Але якщо уважно проаналізувати багатий теоретичний матеріал з психології самосвідомості, можна відзначити, що відсутнє чітке розмежування між знанням про себе, самопізнанням і самоставленням, немає розуміння того, як відбувається узгодження всіх цих рівнів самосвідомості, узгодження продуктів самосвідомості і реальності.

Залишається нез'ясованим, як утворюються нові знання, яким чином самооцінка здійснює інтегративну функцію. Важко зрозуміти, чому людина прагне зрозуміти саму себе, і часто це залишається для неї складною задачею. Важко пояснити, як людина прагне розв'язати проблему смислу свого існування, як вона намагається бути зрозумілою іншими людьми.

Для відповіді на вище перелічені питання доцільно ввести саморозуміння до категоріального апарату поняття. Ми вважаємо, що узгодження продуктів самосвідомості і реальності здійснюється за рахунок саморозуміння. Саморозуміння узгоджує структурні елементи “Я” і визначає їх ієрархію, утворює або виявляє взаємозв'язки між цими елементами, що дозволяє здійснювати акцентування тільки на тій складовій “Я”, яка найбільш адекватна реальній ситуації.

При саморозумінні спрацьовує “постулат доцільності”, який полягає в тому, що суб'єкту приписується спочатку властиве йому прагнення до внутрішньої мети, відповідно до якої і приводяться всі без виключення вияви активності. Внаслідок цього відбувається адаптація особистості. Під адаптованістю ми розуміємо тенденцію суб'єкта до реалізації і відтворення в діяльності тих і тільки тих його життєвих відношень, якими визначається наявний рівень буття.

1. Ананьев Б.Г. Избранные психологические труды: в 2-х т / Б.Г. Ананьев. – М., 1980. – Т. 1. – 232 с.

**ВАСИЛІАНСЬКА ПІСНЯ КІНЦЯ ХІХ – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.
ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ МОВНИХ ПРОЦЕСІВ**

2. Боршиевский М.И. Психологические особенности самосознания подростка / М.И. Боршиевский. – К., 1980. – 210 с.
3. Брудный А.А. Психологическая герменевтика: Учебное пособие / А.А. Брудный. – М., 1998. – 336 с.
4. Грановская Р.М., Крыжанская Ю.С. Творчество и преодоление стереотипов. – СПб, 1994. – 192 с.
5. Доценко Е.Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита / Е.Л. Доценко. – М., 1997. – 344 с.
6. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / А.Н. Леонтьев. – М., 1975. – 304 с.
7. Ломов Б.Ф. О системном подходе в психологии / Б.Ф. Ломов // Вопросы психологии. – 1975. – № 2. – С. 31 – 45.
8. Мамардашвили М. Как я понимаю философию / М. Мамардашвили. – М., 1990. – 368 с.
9. Миславский Ю.А. Саморегуляция и активность личности в юношеском возрасте / Ю.А. Миславский. – М., 1991. – 152 с.
10. Муздыбаев К. Психология ответственности / К. Муздыбаев. – Л., 1983. – 240 с.
11. Пискунов В.М. Психологические условия формирования ответственного поведения старшеклассников / В.М. Пискунов. – К., 1986. – 125 с.
12. Раттер. Помощь трудным детям / Раттер. – М., 1987. – 424 с.
13. Роджерс К.В. Взгляд на психотерапию. Становление человека / К.В. Роджерс. – М., 1994. – 480 с.
14. Соколова Е.Т. Самосознание и самооценка при аномалиях личности / Е.Т. Соколова. – М., 1989. – 215 с.

Стаття надійшла до редакції 08.10.2015

УДК 783.2(477)“18/19”

Ірина Матійчин, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри методики музичного виховання і диригування Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

**ВАСИЛІАНСЬКА ПІСНЯ КІНЦЯ ХІХ – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.
ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ МОВНИХ ПРОЦЕСІВ**

У статті розглядається процес виникнення нового етапу в історії української духовної пісні у взаємозв'язку з мовними процесами у Східній Галичині. Звертається увага на текстологічні особливості василіанських пісень згаданого періоду, у тому числі правописні зміни.

Ключові слова: духовні пісні, василіяни, кирилиця, гражданка, етимологічний правопис, фонетичний правопис, нотація.

Літ. 16.

Ірина Матійчин, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри методики музичного виховання і дирижування Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

**ВАСИЛИАНСКАЯ ПЕСНЯ КОНЦА ХІХ – ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЫ ХХ В. СКВОЗЬ
ПРИЗМУ ЯЗЫКОВЫХ ПРОЦЕССОВ**

В статье рассматривается процесс возникновения нового этапа в истории духовной песни во взаимосвязи с языковыми процессами в Восточной Галичине. Обращается внимание на текстологические особенности василианских песен упоминаемого периода, в том числе изменения правописания.

Ключевые слова: духовные песни, василиане, кириллица, гражданка, этимологическое правописание, фонетическое правописание, нотация.

**Iryna Maytychyn, Ph.D. (Art Criticism), Docent of musical Education and Conducting
Drohobych State Pedagogical University by I. Franko**

**BASILIAN SONG OF THE END OF THE XIXTH – THE FIRST HALF OF THE XXTH
CENTURY THROUGHOUT THE PRIZM OF LANGUAGE PROCESS**

In the article were examined the process of appearing new stage in the history of Ukrainian spiritual song in interaction with language process in Eastern Halychuna. It was paid attention on the texts peculiarities of Basilian songs of this period including orthographic changes.

Keywords: spiritual songs, Basilian, Cyrillic alphabet, etymological spelling, phonetic spelling, notation.

Постановка проблеми. Сучасні події спонукають до переосмислення основоположних для життя народу націєтворчих чинників, одним із яких є його мова. Формування літературного стандарту української мови, утвердження правописних норм – складний

процес, в який прогресивні діячі Галичини внесли значний вклад. Перебіг цього процесу позначився на всіх ділянках культурного життя суспільства. Василіанська пісня кінця ХІХ – першої половини ХХ ст. була покликана до життя змінами у ставленні до місця і ролі розмовної мови народу,